

Брацо Ковачевић

Доктор социолошких наука

Машински факултет

Бања Лука, Република Српска, БиХ

braco.kov@hotmail.com

ПОЛИТИКА ДЕЗИНТЕГРАЦИЈА КАО ИНСТРУМЕНТ ГЕОПОЛИТИКЕ

Сажетак

У геополитичким односима се политика интеграција заснива на принципима уважавања појединачних и општих интереса доприносећи међусобној сарадњи и добробити. Али, у геополитици постоје не само силе интеграција него, истовремено, и силе дезинтеграција. Поред центрипеталних, егзистирају и центрифугалне силе и моћи. Насупрот беневољентној политици интеграција налази се малеволентна политика дезинтеграција. Геополитички свијет је фундиран на дијалектичком јединству међусобних супротности и противријечности сила интеграција и дезинтеграција, центрипеталних и центрифугалних сила и моћи.

Ипак, политика неоексплоататорских и неоимперијалних односа, те десуверенизације и дезинтеграције држава, је снажно присутна и данас у геополитици Запада. Постојање хегемонијалног и империјалног англосаксонског Запада означава постојање још увијек моћног дезинтегративног фактора међународних геополитичких односа утемељених на геополитици демонизације, стигматизације, манихеизма и расизма.

Кључне ријечи: геополитика, дезинтеграција, десуверенизација, Запад, манихеизам

УВОД

У својој геополитици моћне државе англосаксонског Запада на различите начине и разним средствима десуверенизују и дезинтегришу слабе и немоћне државе и њихове народе. Дијапазон тих средстава је веома велики, и налази се у распону од дипломатских, економских и политичких притисака, пријетњи и уцјена, наметања тоталитарних идеологија, извођења економског

рата и увођења санкција, рушења демократски изабраних политичких лидера и смјењивања ненаклоњених и немарионетских влада и режима, подметања „обојених револуција“, „специјалног“ и „хибридног рата“, па све до изазивања ратних сукоба. Реторика англосаксонског Запада је императивна и ултимативна. Она беспоговорно заповиједа државама које немају моћ да императивно „слушају“ заповијести у смислу „ми захтијевамо – ви морате“, и слично. У провођењу ових мјера посебну улогу имају Сједињене Америчке Државе, Велика Британија, те Европска унија, као и друге мање значајне сателитске државе англосаксонског Запада.

Иако се, да тако кажемо, „заклињу“ у „демократију“ и „поштовање људских права и слобода“, ипак их у својој геополитици руши. Запад не преговара, он пријети, принуђава и присиљава. Његова геополитика је геополитика притисака и ултиматума, понижавања, угњетавања и дезинтеграција. Цивилизација Запада је деструктивна и зато је Запад предмет снажне критике и мржње слободоумног свијета, оног којег он назива – *rest of the World* (*остатка свијета*).

ДЕМОНИЗАЦИЈА И СТИГМАТИЗАЦИЈА

Својевремено су све социјалистичке земље, некада СССР, а данас Русија, па некада Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а данас Србија, за Запад представљали и још увијек представљају предмет презира, понижавања, мржње и злостављања. Западни однос према Словенима, Русији, Србији и православљу је однос демонизације, стигматизације и сатанизације. Посебно је тај демонизацијски и сатанизацијски однос веома видљив према Русији, не само зато што је словенска и доминантно православна држава, него и зато што располаже огромним пространствима богатим разним природним ресурсима које предаторски Запад настоји да, под различитим изговорима, опљачка и присвоји. И, у том смислу, користи разна средства у распону од тзв. „тврде“ до „меке моћи“.

Након Другог свјетског рата су се западне државе бојале да им Исток не донесе социјалистичке револуције. Тако је Запад пропагандно развијао *совјетофобију*, а пошто се на Западу Совјетски Савез идентификује са Русијом, онда су се та демонизација и стигматизација веома брзо претвориле у *русофобију*. Сједињене Америчке Државе су развиле Маршалов план „помоћи“ и „спашавања“ западних капиталистичких држава како би отклониле „опасност од комунизма“, и на тај начин Европу потчиниле својим политичким и

геополитичким интересима уз истовремено развијање патолошке совјетофобичне и русофобичне пропаганде.³⁶⁷

Запад је водио, а и данас, води „специјални”, „хибридни рат” против свих „непослушних” и „некооперативних држава” укључујући ту Србију и Русију (а, поред њих и Иран, Сјеверну Кореју, Кину, итд.). Руски теоретичари су скренули пажњу на ненасилне методе покушаја деструирања руске државности, истичући да се оне односе на разарање демографских потенцијала, духовних, идејних и вриједносних оријентација становништва Русије, религије (на Западу сматрају да је од свих религија православље највећи „непријатељ Запада”), националних односа, руске науке, образовања, итд. Све ове мјере би требале да доведу до економске и социјалне кризе и социјалних, политичких и етничких сукоба у Русији и, на крају, њене економске, политичке, социјалне и територијалне дезинтеграције.

Мада, још увијек у овом моменту (у августу 2024. године), Запад тврди да (за сада), не улази у директну војну конфронтацију са Русијом (иако је војно присутан у Украјини, а нападом „украјинских снага” на руску област Курск у августу 2024. године присутан је и на руској територији) он, ипак, све више и на различите начине и кориштењем многобројних инструмената и средстава, развија „хибридни рат” против Русије. И, све се више примиче отвореном и директном војном, а можда и нуклеарном сукобу са Русијом.

Као што су некада Русија, а затим и СССР за Запад представљали предмет презира, понижавања, мржње и злостављања, тако је то и са његовим савременим односом према Русији, Србима, словенским и православним народима.

Западњачка геополитика понижавања, русофобије, србофобије, православофобије и ћирилицофобије представља сегменте једног разрађеног концепта „специјалног”, „мрежног”, „хибридног рата” којег Сједињене Америчке Државе и цијели Запад воде против Русије, Русија и Срба.³⁶⁸

³⁶⁷ Б. Ковачевић, *Запад vs Русија*, Banja Luka: Evropski defendologija centar za naučna, politička, ekonomska, socijalna, bezbjednosna, sociološka i kriminološka istraživanja Banja Luka, Banja Luka, 2024.

³⁶⁸ У својој суманутој мржњи према Русији и Русима, Запад забрањује извођење класичних дјела руских композитора, забрањује читање руских писаца, забрањује додире са руском културом. На удару ове параноичне ирационалности налази се и – *ћирилица*. За Запад, који је нетолерантан и не жели да разумије друге културе, руски језик је увијек био необичан и компликован, а руска азбука збирка неразумљивих слова. Када је ријеч о Србима и ћирилици, на Западу се обично истиче да су Срби „мали Руси

на Балкану”, па је и то један од многобројних разлога протјеривања и сатирања ћирилице. Још је педесетих година прошлог вијека амерички амбасадор у Југославији Џорџ Ален (George Felix Allen) захтијевао од тадашњег југословенског министра просвјете и културе Родољуба Чолаковића, да се ћирилица замијени латиницом и тако направи „раскид са Русима”. На то је Чолаковић одговорио: „У извјесном смислу то и радимо. Трудимо се да свако дијете у Југославији научи латиницу, па ће до тога доћи само од себе”. Па, и касније, стално се вршио притисак усмјерен према напуштању употребе ћирилице, што је захтијевала и Венецијанска комисија. Историја покушаја уништавања српске материјалне културе и ћирилице као духовног добра, је веома дуга. Датира од Турског доба па преко периода Аустро-Угарске, па све до данашњих дана. У настојању да се Срби денационализују у разним облицима антисрпских стереотипа се приказују на један изразито негативан начин, а српско ћирилично писмо као „доказ недозвољене самосталности”. Подржавање латинизације православних држава и потискивање ћирилице је у деидентитетској функцији одвајања од сопствене вјере, али и од одвајања „евроазијства као геополитичке оријентације” и приближавања „римокатолицизму, односно атлантизму”. А, са методом замјене писма, присутна је и метода денацификације и стварања вјештачких нација. (О овоме потпуније у: З. Милошевић, *Ћирилица и геополитика*, Београд: Клуб српских родољуба, 2012. стр. 5-6). Своју демонизацију, словенофобију, србофобију, русофобију и православофобију Запад темељи на мржњи, забранама, санкцијама и орвелијанским покушајима „брисања историје”. Запад заузима идентичан став према Русији и Русима као што је то чинио према Србији и Србима. Против Срба је користио тзв. „хуманитарну интервенцију”, а у рату против Руса војно помаже Украјину. Руско становништво у Украјини није имало право на културну аутономију, идентитет, језик, образовање. Није могло имати новине, радио станице и ТВ на свом матерњем језику. На универзитетима се забрањује изучавање руског језика и књижевности, забрањује се кориштење научне литературе на руском језику, забрањује се увоз руских књига, руше се споменици из совјетске и руске антинацистичке прошлости. Нацистичке власти су некада спаљивале руске књиге, сада украјинске власти „оснивају” неку своју *Инквизицију* и *Index librorum prohibitorum*. Они који користе мобилне телефоне на руском језику се кажњавају, итд. Едукација и индоктринација дјеце у Украјини се темељи на прозападним, антируским, десничарским па, чак, и нацистичким ставовима. Људи су приморавани да искључиво говоре украјинским језиком, и да не смију говорити руским језиком. Прогоњена је и православна црква, православни хришћани и свештенство, и све је оријентисано као антируско и антиправославно. Чак је и украјински парламент усвојио 20. августа 2024. године закон којим се у Украјини забрањује рад Украјинске православне цркве Московске патријаршије. Наравно, Русија је упозоравала на украјински национализам, шовинизам, физички и културни апартхејд и геноцид, али је Запад био нијем и глух, и дошло је до руске *специјалне војне операције* у Украјини с циљем заштите руског становништва.

За Сједињене Америчке Државе „*мрежни ратови*” имају задатак да се одбаци било каква помисао „војне конкуренције са САД, а то значи да ће сваки покушај Русије да изгради систем стратешке безбедности полазећи од својих сопствених интереса и ослањајући се на одржавање и јачање свог геополитичког субјективитета бити осујећен доследним, помно прорачунатим мрежноцентричним операцијама”. Стварање „мреже” заправо „значи грађење система глобалне превласти САД над читавим светом, тј. постмодернистички аналог колонизације и потчињавања, само остварених у новим условима, у новим облицима и помоћу нових средстава... Мрежни рат воде управо САД, и воде га против свих осталих земаља и народа – како против непријатеља, тако и против пријатеља и неутралних снага”. Мрежни рат „против Русије и усмерен је, као и сваки рат, на њено покоравање, потчињавање и поробљавање, без обзира на то у којим се терминима излаже”.³⁶⁹

Да би одржале своју хегемонију, Сједињене Америчке Државе се супротстављају било каквој аутономији других држава или њихових савеза. Оне им сугеришу да морају да одустану од таквих намјера јер им неће допустити да самостално успјешно дјелују. Оне не допуштају никоме да угрозе њихову моћ. Када је то неопходно, користе грубу силу, али и инструменте „меке моћи”. Рат у Украјини им је омогућио да се не допусти да Европа јача, да Русија не јача, и да се економски покушају сломити како америчка економија у њима не би имала никаквог значајног конкурента.

Тако се Сједињене Америчке Државе супротстављају снажењу економске и војне моћи и својих савезника (Европске уније), али и оних који им нису савезници а који би могли довести у питање војну позицију НАТО савеза. Поред Кине, Сјеверне Кореје и Ирана, овдје посебну улогу има и Русија. Зато се према њима проводи геополитика демонизације и стигматизације.³⁷⁰

Али, свјесни опасности због такве погрешне стратегије, нису сви на Западу заинтересовани за провођење *геополитике понижавања Русије*. Тако је,

³⁶⁹ А. Дугин, *Геополитика постмодерне: доба нових империја: осврти на геополитику XXI века*, Београд: Преводилачка радионица Росић: Никола Пашић: Српски сабор Двери, 2009. стр. 255-256.

³⁷⁰ Послушне државе су за америчку администрацију „демократске државе” према којима се, а у складу са политиком „штапа и шаргарепе”, не увове санкције и не кажњавају се, већ се награђују милијардама долара „финансијске помоћи”. У англосаксонском новом свјетском поретку нема мјеста за све. За „пријатеље” да, али за „непријатеље” никако. Поред још неких народа и Срби су пројектовани да буду „жртвени јарац” тоталитарног новог свјетског поретка.

на примјер, некадашњи предсједник Европске банке за обнову и развој, као и некадашњи савјетник француског предсједника Франсоа Митерана (François Mitterrand), Жак Атали (Jacques Attali), рекао да би посљедица геополитике понижавања Русије довела до трећег свјетског рата.

При том је подсјетио на историјску чињеницу да је понижавање Њемачке Версајским уговором 1919. године довело до еуфоричне „побједе нацизма, што је довело до рата”. Стратегијом понижавања „се нарочито опасно поигравају Сједињене Америчке Државе, географски удаљене од будућих ратних попришта, којима скоро да више нису потребни енергетски извори на Блиском истоку и у централној Азији, јер им она може помоћи да преброде финансијску кризу, док би ово било равно самоубиству за Европљане који малоумно допуштају да буду увучени у ту игру... Посебно треба прекинути бојкот Русије, који само шкоди Европи: Русе треба укључити у борбу против екстремног ислама с којим се свакодневно суочавају на Кавказу”. Понижавати Русију с циљем да се она изолује, може довести до тога да она постане непријатељ с којим ће се једног дана морати борити.³⁷¹

Без обзира на нека разумна упозорења, Запад „наставља по старом”. Из оквира не само постојања одређених интереса, него и патолошке мржње, проводи се геноцидни поступак *демонизације* противника као *непријатеља* кориштењем бројних мјера, начина, инструмената и средстава.

Када год настоје да промијене неку државну власт, „сруше” државнике и униште неку државу, Сједињене Америчке Државе са својим савезницима примјењују „демонизацију противника као оправдање својих операција”. И, „чим нека држава, неки државни актер... или шеф државе буду проглашени за ‘лоше’, бивају демонизовани, често уз услужну помоћ тзв. експерата и медија. Поређење са Хитлером је при томе једно од омиљених и ефектних средстава за постизање жељеног циља – са злочинцима таквог калибра се не преговара, то би била политика попуштања, издаја вредности Запада”.³⁷²

Управо такав сценарио демонизације је био изрежиран увијек када је требало срушити неку државу или њеног политичког лидера, и тако је то било у случају са Слободаном Милошевићем и Савезном Републиком Југославијом, а тако је то и данас у случају Русије и Владимира Владимировича Путина, и настојања Запада да Русију дезинтегрише, деструише и распарча, а Путинову власт сруши (!?). Некада су, у својим *fake news* на Западу, Слободана

³⁷¹ J. Attali, *Geopolitika ponižavanja*, 2014.. <https://fenomeni.me/geopolitika-ponizavanja/>

³⁷² M. Liders, *Ko seje vetar: šta su zapadni političari uradili na Orijentu*, Beograd: Laguna, 2016. str. 21, 10.

Милошевића упоређивали са Хитлером, данас то чине са Владимиром Владимировичем Путином; некада су Србе проглашавали „нацистима“, данас су то за њих Руси. Као што су „Јенкији“ у холивудским филмовима говорили „само мртав Индијанац је добар Индијанац“, тако су и у пропаганди Запада у вези рата у бившој Југославији за Србе говорили „само мртав Србин је добар Србин“! Сада се у тој истој пропаганди за Русе (погрдно – Москаљ) говори да је „само мртав Рус добар Рус“.

У својим *fake news* Запад настоји да прошири утицај НАТО-а и угрози Русију. Ипак, Русија је као држава моћна економска, политичка и војна сила, а предсједнички избори у марту 2024. године су показали да Владимир Владимирович Путин имао подршку огромних готово 90% становништва Русије.

Русофобија је израз геополитике понижавања као што је то некада била, а и данас још увијек, србофобија. И једна и друга су дио „вриједности Запада“ и „европских вриједности“ према којима „Европљани“ треба да размишљају као некада Англосаксонци у Америци по питању Индијанаца“. У том смислу је Швеђанин Карл Билт „аутор идеје од пре 20 година да прибалтичке државе лише Русе права грађанства и уведу пасоше за 'неграђане'“.³⁷³

Пропагандна демонизација Руса снажно је присутна у политици, дипломатији, медијима. Када је Запад забранио емитовање руских медија, то је оправдавано неопходношћу „забране ширења дезинформација“. Али, када је Русија забранила емитовање русофобних пропагандних информација са Запада, то је тај исти Запад дефинисао као „забрану слободе говора“. Дупли стандарди представљају снажну „европску вриједност“ и „вриједност Запада“, а национална и расна дискриминација – суштину тих вриједности.

Самозаљубљиви нарцисоидни наратив о „европским вриједностима“ на Западу подсећа на прошла времена, „аријевство“ и нацистичке законе из четрдесетих година XX вијека, законе који су њемачки народ подијелили на „аријевце“ и „нижу расу“!

Свако друштво, свака заједница, стварају своје вриједности; они одређују шта је добро а шта лоше, шта је праведно а шта неправедно, шта је пожељно а шта је непожељно, шта је поштено, а шта није, шта је морално а шта није, шта је прихватљиво а шта није, итд. Наравно, друштвене заједнице одређују *своје* вриједности, али какве то вриједности може да створи економски, идејно, политички, културно, религијски и духовно хетерогена „заједница“

³⁷³ З. Милошевић, *Повратак белих господара: неоколонијализам или интеграције?* Београд: ЗМ и Клуб српских родољуба, 2012. стр. 15.

настала вјештачки, насилно и недемократски, као што је то – Левијатан Европска унија?

Па, и поред тога, Европска унија настоји да наметне декадентне вриједности као „европске вриједности”. У том смислу пропагира „цендер”, LGBT, хомосексуализам и лезбејство, могућност непресталног избора рода, а умјесто родитеља, мајке и оца, уводи ознаке „родитељ 1” и „родитељ 2”, како би дјеца својом реториком могла да кажу да имају „тату и тату”, „маму и маму”. Такав декадентни систем вриједности се не прихвата у великом дијелу свијета па, и поред тога, англосаксонски Запад и Европа намећу свој систем вриједности као тоталитарну идеологију. Неке државе то одбацују, а међу њима је и Русија која је за период од стотину година донијела и закон о забрани пропагирања такве идеологије. Али, вратимо се оном дијелу геополитике који се односи на сукоб Запада (НАТО) и Русије.

Русија је упозоравала НАТО на његове опасне агресивне поступке приближавања и опкољавања Русије, али су челници НАТО-а лажно тврдили да они нипошто не представљају офанзивну, већ дефанзивну војну организацију, као што су и лажно обећавали да ће послје расформирања Варшавског пакта бити расформиран и НАТО пакт. Међутим, сасвим разумљиво руско подозрење према „добронамјерности” и „дефанзивности” ширења НАТО-а последица је сталног опкољавања Русије (*„анаконда стратегијом”*), непресталног манифестовања непријатељстава према Русији, посматрања Русије као непријатеља и потенцијалног учесника у рату, подржавања антируске пропаганде и подржавања сецесионистичких претензија у Русији. Запад оптужује Русију да је агресивна, експанзионистичка и империјална а, заправо, је Запад такав у свом геополитичком односу према Русији и Свијету.

Дискурс о „добронамјерности” и „дефанзивности” НАТО-а представља лукаву обману за коју Русија добро зна. Уосталом, из искуства обмана, лажи и понижавања, те манихеистичког и расистичког односа Запада према Русији, настаје отпор којег је Русија претворила у *специјалну војну операцију у прокси рату* у Украјини.

МАНИХЕИЗМ И РАСИЗАМ

Манихеизам и расизам су међусобно повезане појаве: расизам се манифестује као облик и врста манихеизма, а манихеизам као манифестни израз расизма.

У својој природи и суштини, геополитика је, као и политика сама по себи, дубоко манихеистичка. И у једној и у другој владају предрасуде, мржње, анимозитети, антагонизми, нетрпељивости па, сходно томе, и конфликти и

сукоби. У свему овоме се налазе дубоке подјеле, а оне и јесу детерминисане манихеистичком дистинкцијом између „Нас” („Ми”) и „њих” („они”).

На подручју међународних односа се сасвим очигледним манифестује манихеистички принцип такве дихотомне подјеле на у смислу да смо „ми добри” и „добронамјерни”, а да они нису „добри” и нису „добронамјерни”. Зато им се „морамо супротставити”, јер само се ми боримо за „добро” и „правду”.

Баш зато што се заснива на слици дијаболничког непријатеља, манихејска политика у „непријатељу” проналази једног и јединог кривца и узрока свих невоља и опасности. Управо зато се они морају „уништити морално” тако што ће се прогласити за „неморалне” и „нехумане”.

Као израз манихеизма, расизам у себи носи мизантропску, милитантну, милитаристичку и белицистичку црту.

У Европи и на Западу је манихеизам начин посматрања, доживљавања и разумијевања свијета. Тај начин утемељен је и развијен у њиховим расистичким теоријама.

Расно питање је доминантно питање у односу на сва друга историјска питања, а неједнакост раса објашњава судбину народа, истицао је француски теоретичар Жозеф Артур Гобино (Joseph Arthur comte de Gobineau, 1816-1882) тврдећи да постоје три главне расе – бијела, жута и црна, те да је бијела надмоћна; у бијелој раси је „Аријевац” – „најплеменитија људска породица”. На тај начин Гобино заправо износи теорију о неједнакости раса, сматрајући да постоје „више” и „ниже” расе као оне расе које нису способне за културни развитак и зато морају да служе „вишим” расама. Цивилизације пропадају само због дегенерације расе која настаје због мијешања „виших” са „нижим” расама. Британско-њемачки филозоф Хјустон Стјуарт Чемберлен (Houston Stewart Chamberlain, 1855-1927) је представљао теоријску расистичку инспирацију Адолфу Хитлеру (Adolf Hitler, 1889-1945) и нацистима који су своја расистичка гледишта о „вишим” и „нижим” расама, „аријевству”, „аријевском духу” и „расном осјећају”, управо развили под утицајем расистичких теорија Хјустон Стјуард Чемберлена и нацистичког теоретичара и политичара Алфреда Розенберга (Alfred Ernst Rosenberg, 1893-1946).

Расистичка гледишта о „вишим” и „нижим” расама управо долазе до свог пуног изражаја у геноцидној нацистичкој политици империјализма и милитаризма, као и ранијој политици колонијализма и каснијој политици неоколонијализма. У ствари, национализам и расизам су се често користили за оправдање неких политичких и геополитичких интереса и циљева, као што су колонизација, ропство, етничко чишћење, геноцид. Тако је нацизам користио идеје о: Јеврејима као узрочницима економских и расних проблема, Ромима као

узрочницима криминалитета, а Словенима за пренасељеност. Сматрали су да је „аријевска раса” аутентична раса природних владалаца, и да сви остали морају да им буду подређени. На жалост, ни након Другог свјетског рата се оваква геноцидна расистичка геополитика није промијенила, што се показало у многим етничким и религијским сукобима и ратовима, па и данас у расистичком односу Европе и Запада према Србима, Русима, Словенима, православљу и *rest of the World*.

У својој освајачкој, колонијалној, неоколонијалној и неоимперијалној пракси, Запад је на неки начин увијек наступао расистички. Запад за себе истиче да је оличење „добра”, мада бруталном силом, бестијалним бомбардовањима и уништавањем народа и разарањем њихових економија, као и истицањем вриједности у које нико више и не вјерује, агресивно жели да одржи своју хегемонију.

Није Запад онакав каквим се представља. Лицемјерство и лаж представљају основу његове политике и геополитике. У том погледу, због пропагандног семантичког дискурса о „моралној обавези”, „етичким разлозима” и „Божјој вољи”, Запад оправдава бројне ратове, „хуманитарне интервенције” и бомбардовања, масакре, масовна „етничка чишћења” и геноциде.

Да би оправдао своју монструозну геополитику, Запад користи комбинацију „тврде” и „меке моћи”. У име семантичких наратива о „људским правима”, „правди”, „демократији”, „моралу”, „савјести” и нарави о сопственој „беневолености” Запад, заправо, организује и ратове, као што је то било и на подручју бивше Социјалистичке федеративне Републике Југославије 1995. и 1999. године. У име „људских права” операција бомбардовања СР Југославије (*Operation Allied Force*), познатија под орвелијанским називом *Милосрдни анђео* (!) је убијала цивиле, старце, жене и дјецу као „колатералну штету” (!)

Англосаксонском кориштењу „тврде моћи” претходила је, а и након бомбардовања, настављено ширење „меке моћи”. Исти такав став ће Запад заузимати у својим филмовима, телевизијским емисијама, новинарским и пропагандним прилозима, политичким и дипломатским иступима, у којима ће за себе задржати позитиван став и однос, а према ономе кога критикује, таргетира и ко му није интересно „по вољи”, и у складу са императивним инструментом „штапа или шаргарепе”, заузимати негативан став и однос. Поред осталих примјера, за илустрацију ове тврдње постојања и дисперзије „меке моћи” преко различитих медија, управо може послужити однос Запада према Србима у претходном рату у Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији и бившој Босни и Херцеговини. Да би утицали на свјетско јавно

мњење и путем медијског и дипломатског пропагандног ширења дисперзивне „меке моћи”, Запад је Србију и Србе приказивао на изразито негативан начин. У веома снажно израженом *говору мржње*, медијском насиљу и агресивном медијско-пропагандном „глајхшалтовању” и „спиновању”, а у складу са орвелјанским новогovorом, Срби су етикетирани, демонизовани, стигматизовани и таргетирани као ексклузивни „кривци”, „нељуди”, „свиње”, „одвратни”, „ђубре”, „неморална раса”, и зато се над њима могла проводити и оправдавати свака насилна и агресивна мјера која је интервенционистичком Западу стајала на располагању а која је у тако ригидној и *a priori* изрежираној пропаганди остваривала дисперзију „меке моћи”. Истичали су да је Србија „срце европског мрака”, „геноцидна”, „угњетачка нација”, „окупатор”, „агресор”, нација која има „варварски дух”, итд.³⁷⁴

Данас то исто истичу за Русију и Русе.

Бестијално бомбардовање Републике Српске и Републике Српске Крајине, а затим и СР Југославије, као и других држава – што је израз манифестације „тврде моћи” – англосаксонски Запад оправдава човјекољубљем и цивилизацијском моралном дужношћу отклањања „зла”.

На тај начин се, у свом чудном blasphemичном „етичком теоцентризму”, Запад месијанистички понаша као некакав *Deus Absconditus* „мислећи” и понашајући се као да има „божији мандат” и, како је говорио Рузвелт (Franklin Delano Roosevelt), „дужност да уреди слабе и хаотичне народе”. Имајући на уму лажну америчку мантру о „америчкој изузетности” и председник Мекинли (William McKinley Jr.) је сурови амерички империјализам оправдавао „вишим” етичким разлозима: „Латили смо се оружја само слушајући налоге човечности и ради испуњавања високих општих и моралних обавеза”. Након тога је уследило брутално освајање Филипина што ће Мекинли оправдавати „етичким” и „цивилизацијским” разлозима: „Ми испуњавамо више моралне обавезе, које су нам припале и за које није потребан било чији пристанак. Ми испуњавамо своју дужност према њима, пошто нас је Бог просветлио да видимо своју дужност, уз пристанак наше сопствене савести, уз одобрење цивилизације”.³⁷⁵ Готово идентичном месијанистичком реториком се амерички председник Хари Труман (Harry S. Truman, 1884-1972), захваљивао Богу зато

³⁷⁴ В. Kovačević, *Etika bombardovanja ili bombardovanje etike*, Banja Luka: Evropski defendologija centar za naučna, politička, ekonomska, socijalna, bezbjednosna, sociološka i kriminološka istraživanja Banja Luka, Banja Luka, 2020.

³⁷⁵ N. Čomski, *Novi militaristički humanizam: Lekcije sa Kosova*, Beograd: Plato, 2000. str. 100, 101.

што су Сједињене Америчке Државе добиле атомску бомбу: „Захваљујемо Богу што је (бомба) дошла у наше руке, а не у руке наших непријатеља, и молимо се да нас Он упуту како је употријебити на Његов начин и за Његове циљеве”. Не знамо да ли их је Бог „упуту” како се ово изузетно страшно и разарајуће оружје употребљава, али знамо да су двије атомске бомбе под лицемјерним персонификујућим називима „Мали дјечак” (*Little Boy*) и „Дебели човјек”, „Дебељко” (*Fat Man*) бачене на јапанске градове Хирошиму 6. августа 1945. године и Нагасаки 9. августа 1945. године. Ове, „од миља” назване атомске бомбе су убиле преко 300.000 особа, разориле градове и њихову околину, осакатиле десетине хиљада особа које су од посљедица радијације или подлегле или годинама трпјеле тјелесна, физичка и ментална оштећења и проблеме. У сличном маниру „захваљивања” Богу за сопствену геополитику ће касније и предсједник Буш, обраћајући се нацији 2001. године, рећи: „Ми знамо да Бог није неутралан”. Некадашњи министар иностраних послова САД, Џејмс Бејкер (James Addison Baker), је рекао „да се САД и НАТО боре против непријатеља цивилизације и хуманости”, што је значило да су амерички интереси детерминисани човјекољубљем и цивилизацијском „моралном дужношћу” према човјечанству.

У свом чудном „етичком теоцентризму” Запад се понаша као некакав *Deus Absconditus*, а Западнација заиста мисли да имају „божији мандат” да уреде човјечанство према својим мјерилима и вриједностима, те да им је „повјерено човјечанство” зато што имају „моралну надмоћ”. Какво фарисејство и лицемјерје иза којег стоји стравичан геноцид који се оправдава „Божјом вољом” и високим моралним атрибутима.

Истичући ову „надмоћ” као врхунаравну „западну вриједност”, неки амерички теоретичари, политичари и геополитичари истичу да свијет потпуно добровољно прихвата америчко лидерство и вођство. Чак и истичу да би, када Сједињене Америчке Државе не би биле глобални лидер, свијет био недемократскији и насилнији. Јасно је да оваква реторика само има за циљ оправдање америчке хегемоније и задржавање њене геополитичке моћи.

Наравно, сасвим је погрешно и лажно истицање да се „америчко вођство” заиста „добровољно прихвата”. Па, ако је то тако, зашто од Другог свјетског рата Американци стално негдје у свијету ратују? И, да ли има и један рат којег они нису започели, подметнули, подржали и учествовали у њему? Да ли они заиста мисле да су, као у Андерсеновој бајци *Царево ново одијело*, сви глупи и слијепи да не виде што је очигледно у њиховом деструктивном односу према Свијету?

Овдје се никако не ради о добровољности, већ о сили, уцјенама, притисцима и пријетњама у складу са *њиховим* императивним концептом „*штапа и шаргарепа*”. Јер, уколико се не прихвати „америчко лидерство” као америчка империјална и неоколонијална (гео)политика, онда слиједи одмазда у распону од подметања „убица економије” и наметања санкција непослушним државама, па преко бомбардовања, подметања „демократије” путем „обојених револуција”, „специјалног” и „хибридног” ратовања, рушења влада, разарања држава и пљачкања њихових ресурса. Коначно, када се све ово уради, онда на ред долазе њихове предаторске корпорације да – „покупе плијен”.

Тако је пут од „моралне надмоћи” до „моралног релативизма” који треба да оправда „моралну надмоћ” кратак, и за Запад још увијек ефикасан. Да ли ће се наставити, зависи и од рата Запада против Русије у *прокси рату* у Украјини а, можда касније, и од директног сукоба између НАТО Запада и Русије.

У својој нарцисоидности Запад глорификује лажну семантику о сопственој „демократичности”, „изузетности”, „моралној надмоћи” и „надмоћној цивилизацији”. На том истом Западу се заборавља да су у његовом срцу рођени сурова Инквизиција, још суровији, бруталнији и крвавији „крсташки ратови”, колонијална освајања и брутални ратови, империјализми и тоталитаризми (фашизам, нацизам, франкизам, саларизам), „етничка чишћења” и геноциди. Запад је произвео бројне ратове у историји и преносио их и на друге континенте. Он је створио Први и Други свјетски рат, али и многобројне ратове послје њих. Запад је убилачки јер је склон покољима, пљачкању и уништавању бројних етничких група и цивилизација. Тешко је набројати све ужасе и патње народа које је управо Запад донио човјечанству. Ниједна цивилизација није изазвала толико патње, смрти и толико разарања као западна цивилизација која је све то радила у име лажног наратива о „прогресу”, „цивилизовању”, „демократији”, „људским правима” и „слободама”. Нема никакве сумње да на суров начин Запад настоји да све контролише и све преобрази у правцу који само *њему* одговара. Створио је и развио науку, технику и рационалну организацију, а онда их примијенио не само у производњи добара и у свакодневном животу, него их је искористио и у разарању природе, ратовању и убијању. Створио је стандарде и приморавао остале да их безусловно прихвате. У извјесном смислу је проширивао просторе демократије и људских права, а затим је у име њих пљачкао, разарао и убијао. Из демократије је порађао смртоносне режиме који су, у име суманутих идеја и њихових шизофрених вођа и, исто тако, шизофрених подржавалаца, сијали масовну смрт.³⁷⁶

³⁷⁶ P-R. Droa, *Запад објашњен свима*, Београд: Geopoetika izdavaštvo, 2010.

На тај начин се западњачка моралност заправо изражава као колонијализам и империјализам „западног типа”, а она и јесте утемељена на жељи да се „други” империјално освоје, колонизују и „цивилизују”.

Американци себе сматрају „изабраним” и „надмоћним”, а Америка живи у илузији да је „свемоћна” и „вјечна Империја”, и да ће створити глобални *пах americana*. За многе припаднике америчке олигархије Сједињене Америчке Државе морају да владају свијетом носећи „моралну” идеју коју други треба и морају да прихвате.

У име „моралне обавезе”, „етичких” и „хуманих разлога” Запад је са Сједињеним Америчким Државама и НАТО алијансом бомбардовао (али, не кажу: убијао, рушио, разарао) Србе, убијао српски народ и рушио инфраструктуру и објекте. И, из истих разлога то ради широм свијета. У суштини, то су цинични ратови борбе „цивилизације” против „зла”, тј. богатих против сиромашних, без обзира на врсту идеолошког, политичког и геополитичког „оправдања”. Сједињене Америчке Државе су спремне да унилатерално (и без Европе и УН) употребљавају силу кад год им то „национални интереси” налажу. И то и чине, и зато их велики дио свијета види као „отпадничку суперсилу” и „највећу пријетњу” својим земљама.³⁷⁷

Ипак, без обзира на ту чињеницу, и даље Американци развијају сопствену нарцисоидност о „изабраности”.

Нарцисоидни Запад мисли да он треба да рјешава глобалне проблеме. Оправдавајући употребу насиља у стилу изражавања америчке нарцисоидности о „изабраности” је својевремено Медлин Олбрајт (Medeleine Albright) рекла: „Кад ми примењујемо силу, онда је то због тога што смо ми Америка. Ми смо нација без које се не може. Ми смо моћни и окренути будућности”.³⁷⁸

Каква нарцисоидност, ароганција и агресивна самоувјереност!

Њихов осјећај о изабраности представља наставак просвјетитељског конкуритивног манихеизма и дуализма између цивилизације и варварства. Са новим просвјетитељским убјеђењем Американци мисле да „*остатку свијета*” доносе цивилизацију. Они не кажу колика је била и колика ће бити цијена суровог доношења њихове „цивилизације” што добро знају народи многих

³⁷⁷ НАТО и САД не објављују рат: од 250 војних агресија које су извели над сувереним државама, само су пет пута „објављивали рат”. З. Милошевић, *Политичка модернизација*, Београд: Институт за политичке студије, 2010. стр. 190.

³⁷⁸ M. Liders, *Ko seje vetar: šta su zapadni političari uradili na Orijentu*, Београд: Laguna, 2016. стр. 55.

држава у свијету, а посебно српски народ у Републици Српској Крајини, Републици Српској и Србији.

Иако претендује на универзализацију и месијанизам, односно на универзалност „америчких вриједности” као „етичких вриједности”, америчко убјеђење о сопственој „изабраности” и „просвјећењу” других, представља наставак просвјетитељских идеја, али на један веома груб, агресиван, императиван, империјалан и милитантан начин. На такав начин амерички универзализам постаје не-етичан, нехуман и неморалан јер води у расизам и империјализам. Америчко убјеђење о „моралној надмоћи” сопствене нације и глобалној прихватљивости „америчких вриједности” као „универзалних вриједности” не представља ништа друго него хипокризијски израз месијанизма којег Американци темеље на сили и насиљу, разарању и поковавању.

С обзиром да у својој социјалдарвинистичкој уобразиљи себе сматрају „изабраним”, Американци немају осјећај да гријеше, и зато чине све што сматрају да је неопходно. Па, уосталом, таквог убјеђења су били и теоретичари и практичари социјалдарвинистичких тоталитарних држава.

Ипак, то је митска категорија која је у пропагандном и геополитичком инкубатору Запада претворена у снажан осјећај експедиционализма. Посебно Американци сматрају да су „*изузетни*” па, пошто су такви, сматрају да су и *изузети* од етике и права. Међутим, америчко понашање је агресивно и усмјерено *против свих осталих* што, наравно, изазива сасвим отворену и прикривену мржњу према Сједињеним Америчким Државама, и разумљиве отпоре у свијету.

Изразита месијанистичка социјална патологија и психопатологија Запада је садржана у његовом убјеђењу да је позван да „просвијетли” Свијет. А, како „уређује” народе и како их „просвјетљује”, то се види у геополитици англосаксонског Запада од Другог свјетског рата па до данас. За Запад је *West is the best* (*Запад је најбољи*), и овом формулацијом сасвим добро изражава ригидни надобудни западњачки месијанизам, па и онда када тај исти Запад, на челу са Сједињеним Државама и НАТО алијансом, користи тзв. „хуманитарне интервенције” као ратове „са дистанце” и стварне ратове да би казнили „непослушне” као „остатак свијета”.³⁷⁹

³⁷⁹ Послије Другог свјетског рата Сједињене Америчке Државе су отворено или прикривено користиле војну силу против бројних земаља: Грчке 1946, Кореје 1950, Ирана 1953, Гватемале 1954, Конга 1961, Кубе 1961, Вијетнама 1964, Индонезије 1965, Камбоџе 1969, Лаоса 1970, Чилеа 1973, Никарагве 1981, Гренаде 1983, Либије 1986, Панама 1989, Кувајта 1991, Судана 1998, Србије 1999, Авганистана 2001, Пакистана

Иза свих тих агресивних и вандалских поступака стоје економски и геополитички интереси Запада.

Због предаторских корпоративних интереса и пљачке ресурса Запад и има сталну потребу за ратовима, војним интервенцијама и тзв. „етичким бомбардовањима” како би одржао и проширио капиталистички систем у свијету. А, с тим процесом у уској вези је и априорна демонизација било какве трансцендентне идеје и намјере, коју капиталистичка „тврда моћ” одмах отклања и ликвидира као реакционарну, антидемократску и тоталитарну. У том смислу се бомбардовање увијек проводи против *a priori* пропагандно пројектованих „лоших” и „злих”. А, то и није ништа друго до манихеистички и расистички рат англосаксонског Запада против *the rest of the World* као „зла” и „непријатеља”. Сукоб Запада са „остатком свијета” је *сукоб цивилизација*: једне, која припада старом глобалистичком унилатералном англосаксонском свјетском поретку, и друге, која припада мултилатералном суверенистичком новом свјетском поретку, за сада окупљеног око држава БРИКС-а.

ЗАКЉУЧАК

Заговарајући принцип ширења демократије и људских права Запад, а Сједињене Америчке Државе посебно, настоје да овим принципима дају универзално значење. Али, принцип универзализма подразумева једнак третман и „људи и народа”. Иако претендује на универзализацију свога ексцелпционалистичког дјеловања, ипак Запад своју „универзализацију” транспонује у парцијализацију управо тако што редукује универзализацију на манихеистичку парцијализацију. У складу са дихотономним манихеистичким

2001, Ирака 2003, Либије 2011, Сирије 2014, Украјине 2014. За Американце је њихов бивши председник Џими Картер (James Earl „Jimmy Carter Jr.) рекао да је њихова нација „најратоборнија нација у историји света”, те да је до тада, од 242 године постојања, провела свега шеснаест година а да није ратовала. D. Ganzer, *Imperija SAD: beskrupulozna svetska sila*, Beograd: Laguna, 2021. str. 22, 23. Картер помиње и мржњу коју народи-жртве америчке агресије и терористичког насиља исказују према Америци: „Послали смо маринце у Либан, Сирију, Јордан и констатовали као резултат тога интензивну мржњу коју ондашња популација гаји према САД. У Либану смо убијали потпуно невинне грађане: жене, дјецу и старе. Због свега тога, у очима жртава, постали смо сатане” (*The New York Times*, 26.3.1989). Агресивни амерички унилатерализам је очигледно умањео, а не увећао америчку моћ и „углед”. Сједињене Америчке Државе су постале презрене и, како Картер рече, „сатане” које су изгубиле пријатеље. Зато је ниво антиамериканизма драматично порастао и у оним земљама које су сматране истинским пријатељима, као што су Италија, Ирска, Велика Британије, Француска.

принципом Запад заправо народе и државе ригидно *дијели* и *подваја* на „пријатеље” и „непријатеље”, на „наше” и „њихове”, „Нас” и „њих”, „добре” и „лоше”, „цивилизоване” и „нецивилизоване”, „пријатеље” и „непријатеље”.

Претендујући на универзализацију, Запад завршава у парцијализацији чиме губи самопрокламовану моралну надмоћ. Тиме се показује да западни мит о сопственом ексепционализму снажно показује његово лажно убјеђење о изузетности које води своје поријекло из сурове колонијалистичке, империјалне и неоимперијалне прошлости, а које се још увијек дубоко задржало. Иако за себе манихеистички тврди да је оличење „добра”, ипак Запад веома бруталном силом настоји да одржи своју хегемонију којој се многи супротстављају. У том смислу је Запад изразито дезинтегративни фактор геополитичких односа у свијету; његова геополитика је – *геополитика дезинтеграција*.

Braco Kovačević

Banja Luka

Bosnia and Herzegovina

THE POLICY OF DISINTEGRATION AS AN INSTRUMENT OF GEOPOLITICS

Summary

In geopolitical relations, the policy of integration is based on the principles of respect for individual and general interests, contributing to mutual cooperation and well-being. But, in geopolitics there are not only forces of integration but, at the same time, forces of disintegration. In addition to centripetal forces, there are also centrifugal forces and powers. Against the benevolent policy of integration is the malevolent policy of disintegration. The geopolitical world is founded on the dialectical unity of mutual opposites and contradictions of the forces of integration and disintegration, centripetal and centrifugal forces and powers.

Nevertheless, the policy of neo-exploitative and neo-imperial relations, as well as de-sovereignization and disintegration of states, is still strongly present in the geopolitics of the West today. The existence of the hegemonic and imperial Anglo-Saxon West signifies the existence of a still powerful disintegrating factor of international geopolitical relations based on the geopolitics of demonization, stigmatization, Manichaeism and racism.

Keywords: geopolitics, disintegration, de-sovereignization, the West, Manichaeism

ЛИТЕРАТУРА

Attali, J. *Geopolitika ponižavanja*, 2014. Dostupno na: <https://fenomeni.me/geopolitika-ponizavanja/> Očitano: 10.03.2024.

Ganzer, D. *Imperija SAD: beskrupulozna svetska sila*, Beograd: Laguna, 2021.

Droa, R-P. *Zapad objašnjen svima*, Beograd: Geopoetika izdavaštvo, 2010.

Дугин, А. *Геополитика постмодерне: доба нових империја: осврти на геополитику XXI века*, Београд: Преводиљачка радионица Росић: Никола Пашић: Српски сабор Двери, 2009.

Kovačević, B. *Etika bombardovanja ili bombardovanje etike*, Banja Luka: Evropski defendologija centar za naučna, politička, ekonomska, socijalna, bezbjednosna, sociološka i kriminološka istraživanja Banja Luka, Banja Luka, 2020. Dostupno na: <https://defendologija-banjaluka.com/files/Etika.Bombardovanja.Braco.Kovacevic.Banjaluka.2020.pdf>

Ковачевић, Б. *Zanađ vs Русуја*, Banja Luka: Evropski defendologija centar za naučna, politička, ekonomska, socijalna, bezbjednosna, sociološka i kriminološka istraživanja Banja Luka, Banja Luka, 2024.

Liders, M. *Ko seje vetar: šta su zapadni političari uradili na Orijentu*, Beograd: Laguna, 2016.

Милошевић, З. *Повратак белих господара: неоколонијализам или интеграције?* Београд: ЗМ и Клуб српских родољуба, 2012.

Милошевић, З. *Политичка модернизација*, Београд: Институт за политичке студије, 2010.

Милошевић, З. *Ђурилица и геополитика*, Београд: Клуб српских родољуба, 2012.

The New York Times, 26.3.1989.

Čomski, N. *Novi militaristički humanizam: Lekcije sa Kosova*, Beograd: Plato, 2000.